

Raadsvoorstel

Opsteller

Leeuwerink, Anouk

Vergadering van

25 januari 2022

Kenmerk

Z/21/028450 / D/22/047768

Portefeuillehouder

Victor Molkenboer

Portefeuille

Cultuur

Onderwerp

Professionalisering en versterking lokale journalistiek in Woerden

Samenvatting

Lokale en regionale onafhankelijke media staan onder druk, blijkt uit diverse onderzoeken naar het medialandschap. Zo ook in de gemeente Woerden. Een van de gevolgen hiervan is dat de onafhankelijke kritische journalistiek en de onafhankelijke nieuwsduiding afnemen. Voor het functioneren van de lokale democratie zijn lokale media echter essentieel. Uw raad heeft om deze reden een onderzoek door DSP-groep laten uitvoeren naar de versterking vanuit de gemeente van lokale onderzoeksjournalistiek in Woerden. Uit dit onderzoek blijkt dat eerst de basisinfrastructuur in Woerden op orde moet worden gebracht, omdat verdiepende journalistiek om een solide basis vraagt. Met dit raadsvoorstel leggen wij u het 'Plan van aanpak professionalisering lokale omroep in de gemeente Woerden' voor, waarin lokale omroep RPL u drie scenario's voorlegt (1a, 1b en 2) die leiden tot de professionalisering en versterking van de lokale journalistiek in Woerden.

Wij vragen u te kiezen voor scenario 1b en de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel met € 50.000,- per jaar te verhogen. Met deze keuze wordt in de ogen van het college voldaan aan de uitkomsten van het onderzoek van DSP-groep. In dit scenario kan RPL 28 uur per week betaalde redacteurs inhuren, die zorgen voor stabiliteit en kwaliteit van de nieuwsvoorziening en een continu coachende rol vervullen, zodat het niveau van de ruim 80 vrijwilligers kan toenemen. Bovendien hebben betaalde redacteurs in dit scenario de ruimte om zelf mee te werken aan nieuwsonderwerpen, om daar kwaliteit en verdieping in aan te brengen. Vrijwilligers worden daarnaast in de gelegenheid gesteld externe cursussen en trainingen te volgen. Wij vragen u een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en dit bedrag voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen. Om verder te kunnen professionaliseren is het voor RPL van belang dat voor een langere periode zicht is op voldoende financiële ondersteuning vanuit de gemeente Woerden.

Gevraagd besluit

1. Kies uit het Plan van Aanpak professionalisering lokale omroep in de gemeente Woerden van RPL voor scenario 1b en verhoog de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel met € 50.000,-
2. Een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen.

Inleiding

Tijdens de themabijeenkomst Onderzoeksjournalistiek op 9 september 2021 heeft u het college gevraagd om een raadsvoorstel voor de versterking van RPL, met als doel de professionaliteit en kwaliteit van de journalistiek te versterken.

Uw raad heeft verzocht om in het raadsvoorstel een bijbehorend dekkingsplan op te nemen en een onderliggend plan van aanpak geschreven door RPL toe te voegen, waarin meerdere scenario's zijn uitgewerkt. Dit raadsvoorstel met het Plan van Aanpak professionalisering lokale omroep in de gemeente Woerden (verder: Plan van Aanpak van RPL) ontvangt u hierbij (als bijlage D/21/042267 toegevoegd). RPL wil uw raad drie scenario's voorleggen:

Scenario 1a: € 45.000,- per jaar

- 28 uur per week betaalde redacteuren (twee redacteuren voor ieder 14 uur per week). Er wordt uitgegaan van een uurtarief van € 32,- gebaseerd op afspraken tussen de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) en de publieke en regionale omroepen. Deze 28 uur wordt als volgt verdeeld:
 - 6 uur begeleiding en coaching van vrijwilligers in de week (interviewtechnieken, schrijftips, etcetera)
 - 14 uur eindredactie en daarbij continu redactionele coaching aan de vrijwillige redacteuren, met ook de mogelijkheid om zelf korte nieuwsverhalen te maken.
 - 8 uur verdiepende kwalitatieve journalistiek van de professionele redacteur per week (resultierend in 1 verdiepend item per week)
- Budget voor externe opleidingen, cursussen en trainingen voor de vrijwillige redacteuren. Kosten: € 2000, per jaar.

Scenario 1b: € 50.000,- per jaar

- Scenario 1a
- Plus € 5000,- extra opleidingsbudget voor externe opleidingen, cursussen en trainingen voor de vrijwillige redacteuren.

Scenario 2: € 59.296,- per jaar

- 36 uur per week betaalde redacteuren (twee redacteuren voor ieder 18 uur per week). Deze 36 uur wordt als volgt verdeeld:
 - 8 uur begeleiding en coaching van vrijwilligers in de week (interviewtechnieken, schrijftips, etcetera)
 - 14 uur eindredactie en daarbij redactionele coaching aan de vrijwillige redacteuren
 - 14 uur verdiepende kwalitatieve journalistiek van de professionele redacteur per week (resultierend in 2 verdiepende items per week)
- Budget voor externe opleidingen, cursussen en trainingen voor de vrijwillige redacteuren. Kosten: € 4000, per jaar.

Adviescommissie met ervaren journalisten

RPL zal zich bij elk scenario laten begeleiden door een adviescommissie met ervaren, professionele journalisten wonend in de gemeente Woerden. De commissie krijgt als opdracht een nulmeting te doen en stelt per periode ijkpunten op om de groei van RPL als journalistiek medium aan te toetsen. Daarbij gaat het om de kwaliteit van de berichtgeving en de impact daarvan op Woerden als samenleving. Na twee jaar en na vier jaar evalueren zij of de ijkpunten zijn behaald of dat er sturing nodig is. Daarnaast geeft de commissie advies over de brede journalistieke koers en over onderwerpen en thema's, om zo de journalistieke kwaliteit verder te vergroten. Ook kan zij adviseren over eventueel te implementeren nieuwe ontwikkelingen in het medialandschap, zoals nieuwe vertelvormen of uitzendkanalen. De commissie adviseert niet alleen mediums specifiek (radio, tv, website, sociale media) over de kwaliteit van de berichtgeving en de verbetering daarvan, maar toetst de algehele uitstraling van RPL als volwaardig journalistiek medium.

Participatieproces

Het college baseert dit voorstel op de onderzoeksrapportage die DSP-groep in opdracht van de gemeente Woerden heeft uitgevoerd. DSP werkte hiervoor samen met een begeleidingscommissie, bestaande uit: Jaap den Ouden, Dennis l'Ami, Carla Dupont, Sanne van den Hoek en Rosalie van den Hoven en stond onder leiding van Victor Molkenboer. Ook hebben de onderzoekers negen telefonische en vier schriftelijke interviews gehouden met vertegenwoordigers van de lokale en regionale media, de Nederlandse Vereniging van Journalisten en de provincie Utrecht. Tevens spraken zij met een aantal raadsleden over de lokale nieuwsvoorziening en de mogelijke ondersteuning hiervan. Dit advies is aan uw raad gepresenteerd tijdens de themabijeenkomst Onderzoeksjournalistiek op 9 september 2021. De onderzoeksrapportage is bijgevoegd onder nummer D/21/042268. Op uw verzoek heeft RPL een Plan van Aanpak opgesteld waarin de omroep aantoont de professionalisering te kunnen realiseren en tot kwaliteitsversterking te kunnen komen. RPL heeft zich hierbij laten adviseren door verschillende experts.

Wat willen we bereiken

Het professionaliseren van lokale omroep RPL, met als doel de journalistieke infrastructuur en de kwaliteit van de lokale journalistiek in de gemeente Woerden te versterken. Onafhankelijke media zijn onmisbaar in een democratie. Voor het functioneren van de lokale democratie, zijn lokale media dan ook essentieel.

Wat gaan we daarvoor doen

Wij benutten hiervoor alle mogelijkheden die zich voordoen. Zo volgen wij de landelijke en provinciale ontwikkelingen rondom de versterking van lokale journalistiek op de voet, zoals de plannen voor het opzetten van een provinciaal fonds ter versterking van lokale journalistiek. Ook hebben wij de provinciale conferentie over dit onderwerp bezocht en hebben wij een lobbybrief medeondertekend aan demissionair minister Slob van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, waarin verschillende gemeenten uit de provincie Utrecht wijzen op het belang van versterking van lokale omroepen (als bijlage D/21/042270 toegevoegd).

Argumenten

Besluitpunt 1: Kies uit het Plan van Aanpak van RPL voor scenario 1b en verhoog de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel met € 50.000,-.

Argument 1a: Lokale en regionale onafhankelijke media staan onder druk

Lokale en regionale onafhankelijke media staan onder druk, blijkt uit diverse onderzoeken naar het medialandschap. Een van de gevolgen hiervan is dat de onafhankelijke kritische journalistiek en de onafhankelijke nieuwsduiding afnemen. Dat heeft effect op de verhouding tussen de burger en de gemeentelijke politiek. Ook in de gemeente Woerden staat de onafhankelijke journalistiek onder druk. Uw raad heeft om deze reden een onderzoek door DSP-groep laten uitvoeren naar de mogelijkheden om de lokale en regionale onafhankelijke media te ondersteunen en onderzoeksjournalistiek in de gemeente Woerden te stimuleren.

Uit dit onderzoek blijkt dat de basisinfrastructuur in Woerden vooralsnog niet op orde is, terwijl verdiepende journalistiek om een solide basis vraagt: "Net als in veel andere gemeenten heeft er een verschraving plaats gevonden in het journalistieke veld in Woerden. Veel nieuws is gebaseerd op persberichten en gratis online beschikbaar, hierdoor zijn advertentie-inkomsten voor de traditionele media gedaald en loopt de bezetting op veel redacties terug. De Woerdense Courant (*nu: Het Kontakt*) is een gratis huis-aan-huis blad geworden met weinig journalistiek nieuws, de bezetting van de redactie van het AD (editie Woerden) is de laatste jaren in omvang verkleind en nieuwe media zoals woerdendichtbij.nl houden niet lang stand. Vergeleken met het begin van deze eeuw zien we een achteruitgang van de onafhankelijke lokale nieuwsvoorziening en duiding in Woerden."

Argument 1b: Het versterken van de lokale omroep zorgt voor professionalisering en versterking van de lokale journalistiek in Woerden

Het advies dat u op basis van het onderzoek van DSP kreeg, was: start bij de versterking van de lokale omroep (RPL). Dat zorgt voor een stevigere basisinfrastructuur, sluit aan bij de wettelijke taak die de gemeente heeft, biedt de omroep de ruimte om te professionaliseren en maakt de omroep tot een meer gelijkwaardige samenwerkingspartner. Dit voorstel is in lijn met de gemeentelijke taak om de lokale omroep zodanig te ondersteunen dat een Lokaal Toereikend Media Aanbod mogelijk is.

De wettelijke taak van de gemeente houdt in dat de gemeente zodanig dient te bekostigen dat een Lokaal Toereikend Media Aanbod (LTMA) gerealiseerd kan worden. Aan deze bekostigingsplicht is geen wettelijk bedrag gekoppeld, maar wel heeft het gemeentefonds een normbedrag opgenomen van € 1,39 per huishouden. Dit krijgt de gemeente uit het gemeentefonds, maar volgens experts is dit niet toereikend om te voldoen aan een van de eisen die de wet stelt, namelijk de "optimale kruisbestuiving tussen professionals en vrijwilligers", zeker niet voor kleine en middelgrote gemeenten zoals Woerden. Experts, waaronder de Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO), de VNG, de Raad voor het Openbaar Bestuur en de Raad voor Cultuur, adviseren een hogere bijdrage. U heeft dit advies tijdens de themabijeenkomst Onderzoeksjournalistiek op 9 september 2021 besproken. Geadviseerd werd toen om de gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel te verhogen met minimaal € 45.000,- per jaar.

Argument 1c: Door te kiezen voor scenario 1b zorgt u voor een stevigere basisinfrastructuur

Door te kiezen voor scenario 1b wordt in de ogen van het college voldaan aan de uitkomsten van het onderzoek van DSP-groep. Met dit scenario maakt u het mogelijk dat RPL structureel 28 uur per week betaalde redacteuren kan inhuren.

De uren verdelen zij over twee redacteuren, die 14 uur per week werken. Door voor twee redacteuren te kiezen wordt afwezigheid door vakantie of ziekte ondervangen. De betaalde redacteuren krijgen een eindredactionele functie, waardoor ze specifiek andere werkzaamheden verrichten dan de huidige vrijwilligers, maar wel zorg dragen voor de algemene stabiliteit en kwaliteit van de nieuwsvoorziening. Dit is in feite een continu coachende rol. Als extra paar ogen dragen zij continu zorg voor de inhoudelijke kwaliteit van de berichten die de vrijwilligers aanleveren. De betaalde krachten denken inhoudelijk mee en hebben de ruimte om feedback en tips te geven, waarbij we verwachten dat het niveau van de vrijwilligers op termijn meegroeit.

Bovendien hebben betaalde redacteuren de ruimte om zelf mee te werken aan nieuwsonderwerpen, om daar kwaliteit en verdieping in aan te brengen. Doordat dagelijks professionals betrokken zijn bij de nieuwsvoorziening, neemt de werkdruk voor de vrijwilligers af. Daarmee krijgen vrijwilligers meer tijd voor hun taken, wat een hogere kwaliteit tot gevolg zal hebben. Vrijwilligers worden daarnaast in de gelegenheid gesteld externe cursussen en trainingen te volgen. Daarbij wordt gewaarborgd dat men na het volgen van een opleiding voor langer tijd aan de omroep verbonden blijft, of er wordt gewerkt met een (getrapte) terugbetaling van het cursusgeld bij vertrek binnen een bepaalde termijn, om verspilde tijd en moeite en onnodige kosten voor RPL te voorkomen. Hiervoor wordt een opleidingsbudget van € 7000,- per jaar aangeboden. RPL heeft meer dan 80 vrijwilligers, wat neerkomt op een jaarlijks trainingsbudget van +/- € 87,50 per medewerker.

Argument 1d: De versterking van RPL kan een vliegwiel zijn tot additionele inkomstenbronnen

Met het aanstellen van betaalde krachten krijgt RPL de mogelijkheid om additionele bronnen van inkomsten te zoeken, landelijke en Europese fondsen die tot doel hebben de journalistiek te ondersteunen. Deze fondsen stellen de eis dat een omroep betaalde krachten heeft. Ook zou de professionalisering een vliegwiefunctie kunnen hebben, omdat de samenwerking met regionale omroepen kan worden versterkt. Dit kan van gunstige invloed zijn op de reclame-inkomsten omdat regionale advertentiecampagnes voor adverteerders interessant kunnen zijn. Daarnaast is gezamenlijke fondsenwerving een optie.

Besluitpunt 2: Een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen.

Argument 2a: Binnen de huidige middelen kan geen dekking worden gevonden.

Momenteel krijgt RPL jaarlijks € 30.318,- subsidie voor haar basisdienstverlening, bekostigd uit het budget voor Mediabeleid (Programma 4). Binnen dit budget is geen ruimte om de verhoging van de gemeentelijke bijdrage op te vangen. Dit budget bestaat namelijk uit de bijdrage die de gemeente Woerden uit het gemeentefonds ontvangt, bestaande uit € 1,39 per huishouden. We stellen daarom voor om een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen. Om verder te kunnen professionaliseren is het voor RPL van belang dat voor een langere periode zicht is op voldoende financiële ondersteuning vanuit de gemeente Woerden.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

Besluitpunt 1: Kies uit het Plan van Aanpak van RPL voor scenario 1b en verhoog de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel met € 50.000,-.

Kanttekening 1a: Uw raad kan ook kiezen uit scenario 1a.

Voor dit scenario is € 45.000,- per jaar nodig. Dit scenario komt overeen met scenario 1b, behalve dat het trainingsbudget voor de vrijwillige redacteuren wordt teruggebracht van € 7000,- per jaar naar € 2000,- per jaar (€ 25,- per medewerker per jaar). Met 80 vrijwilligers is dit echter een laag budget, waarvoor geen toereikende scholing kan worden geboden.

Kanttekening 1b: Uw raad kan ook kiezen uit scenario 2.

Voor dit scenario is € 59.296,- per jaar nodig. In dit scenario kan RPL 36 uur per week betaalde redacteuren inhuren (18 uur per redacteur). Deze 36 uur bestaat uit 8 uur begeleiding en coaching van vrijwilligers in de week, onder meer op het gebied van interviewtechnieken en schrijfvaardigheden, 14 uur eindredactie en daarbij continue redactionele coaching aan de vrijwillige redacteuren, met ook de mogelijkheid om zelf korte nieuwsverhalen te maken en 14 uur verdiepende kwalitatieve journalistiek van de professionele redacteur per week (resultierend in 2 verdiepende items per week). Het opleidingsbudget voor de vrijwillige redacteuren is in dit scenario € 4000,- per jaar (€ 50,- per medewerker per jaar). In dit scenario maakt de professionalisering van RPL een nog grotere en snellere slag, doordat de professionele redacteuren de tijd krijgen om twee verdiepende items per week te produceren en meer tijd hebben om de vrijwillige medewerkers te coachen.

Besluitpunt 2: Een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen.

Kanttekening 2a: We lopen hiermee vooruit op een mogelijke verhoging van het normbedrag in het gemeentefonds

We doen hiermee een voorstel om als gemeente structureel meer uit te geven bovenop de bijdrage in het gemeentefonds, vooruitlopend op een mogelijke verhoging van deze bijdrage. Er is landelijk namelijk aandacht voor de versterking van lokale journalistiek, met mogelijk een stijging van het normbedrag dat we uit het gemeentefonds ontvangen tot gevolg. U kunt er ook voor kiezen om deze verhoging af te wachten, al is het nog niet zeker dat die er daadwerkelijk komt.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

Aan de verschillende scenario's zijn verschillende bedragen gekoppeld. Het was dan ook niet haalbaar dit uit te werken en te behandelen voor de begrotingsbehandeling. Dit heeft tot gevolg dat de bijdrage voor versterking van de lokale journalistiek niet is opgenomen in de begroting die op 4 november 2021 is behandeld.

Door te kiezen voor scenario 1b verhoogt u de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage structureel met € 50.000,- per jaar. Wij vragen u een bedrag van € 50.000,- voor 2022 beschikbaar te stellen in programma 4 en het begrotingssaldo hiermee te verlagen en voor de volgende jaren (vanaf 2023) structureel in de begroting op te nemen. Momenteel krijgt RPL jaarlijks € 30.318,- subsidie voor haar basisdienstverlening, bekostigd uit het budget voor Mediabeleid (Programma 4). Door te kiezen voor scenario 1b verhoogt u de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan RPL structureel naar € 80.318,-.

Voor de volledigheid vermelden wij dat RPL ook jaarlijks een gemeentelijke bijdrage van € 3.600,- ontvangt voor de bekostiging van aansluiting op de MediaHub. Deze aansluiting is een verplichting vanuit de Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen en is nodig om doorgifte van tv en radio naar alle providers mogelijk te maken, zodat alle inwoners van de gemeente Woerden de RPL-uitzendingen kunnen ontvangen op computer, tablet en smartphone. Dit bedrag wordt deels bekostigd door de griffie en deels door communicatie en is in dit raadsvoorstel buiten beschouwing gelaten, omdat deze uitgave niet te maken heeft met de inhoud van de lokale journalistiek.

Communicatie

Zodra de raad een keuze heeft gemaakt uit de verschillende scenario's, communiceren we hierover met pers en inwoners.

Vervolgproces

Indien de raad hiertoe besluit verhogen wij de bijdrage aan RPL per 2022 structureel met € 50.000,-, waarmee RPL uitvoering kan geven aan scenario 1b uit het Plan van Aanpak van RPL. RPL zal jaarlijks aan de gemeente verantwoorden wat de voortgang is van zijn professionalisering en wat dit betekent voor de versterking van de lokale journalistiek in Woerden. Zij laat zich hierbij begeleiden door een adviescommissie met ervaren, professionele journalisten wonend in de gemeente Woerden. De commissie krijgt als opdracht een nulmeting te doen en stelt per periode ijkpunten op om de groei van RPL als journalistiek medium aan te toetsen. Daarbij gaat het om de kwaliteit van de berichtgeving en de impact daarvan op Woerden als samenleving. Na twee jaar en na vier jaar evalueren zij of de ijkpunten zijn behaald of dat er sturing nodig is.

Bevoegdheid raad

De raad is bevoegd om over dit voorstel een besluit te nemen op grond van artikel 108, eerste lid van de Gemeentewet.

Bijlagen

1. D/21/042267 'Plan van aanpak professionalisering lokale omroep in de gemeente Woerden', RPL Woerden
2. D/21/042268 'Onderzoek DSP: Lokale Journalistiek in Woerden, versterking vanuit de gemeente'

3. D/21/042270 'Brief Versterking lokale journalistiek aan Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap 11-11-21'